



UNIVERSITÄTS-  
BIBLIOTHEK  
PADERBORN

## **Clypeus Theologiæ Thomisticæ**

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

[Tractatus de attributis, de visione beatifica, de scientia Dei ac de ejus  
voluntate et providentia]

**Gonet, Jean-Baptiste**

**Coloniæ Agrippinæ, 1671**

§. II. Variis rationibus hæc sententia Scoti impugnatur

---

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77132](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77132)

distinctionem tertiam, præcedentem intellectum omni modo, ac proinde realem, & actua- lem à parte rei, & non solum virtua- lem, & fundam-entalem, quæ fiat actualis per intellectum, qualem cæteri Theologi admittunt. Et licet hæc Scoti sententia, à multis gravi censurâ notetur; *Et absurda, vel erronea, & à communi Pa- trum doctrina penitus aliena* appelletur, ut videri potest apud Tannerum hic disp. 2. dub. 2. ab his tamen censuris, & verborum aculeis abstinendum putamus; solaque ratione, & argumentorum vi, cum discipulis Scoti sequenti dispu- tandum.

## §. II.

*Variis rationibus hæc sententia Scoti impugnatur.*

9. **D**ico igitur: Divina attributa non distingui inter se, nec ab essentia divina, distinc- tione formali, seu ex natura rei, quam ponunt Sco- rus, & ejus discipuli: Sed absolute dicendum esse, attributa non distingui actuali distinctione, nisi per conceptus nostros; ante illos verò om- nimodam unitatem habere, & solum fundamen- talem, seu virtua-lem distinctionem.

Hæc conclusio in primis probari posset, impug- nando distinctionem illam formalem, & ex natura rei; ac ostendendo, vel illam esse chim- ricam & impossibilem, vel non esse actualem à parte rei, sed tantum virtua-lem & fundamen- talem, & geri actualem per intellectus operationem. Sed quia hæc ad Philosophiam spectant, ea brevitate causa præmittam, & rationibus Theologicis ostendam, quod licet in rebus crea- tis daretur hæc distinctio, illa tamen repugnaret divinis attributis.

10. Prima ratio sumitur ex puritate & simplici- tate divinæ naturæ, quam hæc distinctio Scotica, non minus lædere ac violare videretur, quam sen- tentia Gualteri, & Gilberti, initio hujus articuli impugnata. Sicut enim si esset distinctio entita- tiva inter essentiam divinam, & ejus attributa, resultaret ex illis compositio realis entitativa, ut ibidem demonstravimus: ita si distinguantur dis- tinctione reali formali, realis formalis compo- sitio ex illis resultabit.

Confirmatur & magis illustratur hæc ratio. Compositio est distinctorum unio: Ergo sicut unio distinctorum, distinctione reali entitativa, est compositio entitativa realis; ita unio distin- ctorum, distinctione reali formali, est compo- sitio realis formalis.

11. Respondent Scotistæ: Ad compositionem realem necessariò requiri unionem extremorum, distinctione reali entitativa gaudentium; quia extrema compositionis debent inter se comparari per modum potentia & actus: eo au- tem ipso quòd divina essentia ab attributis non distinguatur entitative, sed solum formaliter, est omnino infinita, & consequenter comparari nequit ut potentia ad illa; ac proinde ex illo- rum unione cum divina essentia, resultare ne- quit compositio etiam formalis.

Verum hæc responsio in primis videtur om- nino voluntaria. Nam definitio compositionis est quòd sit unio distinctorum: Ergo vera com- positio, solum distinctionem, & unionem extre- morum exposcit, nec essentialiter requirit, quod illa inter se comparentur per modum actus & potentia.

Secundò, Comparatio per modum potentia & actus, vel requiritur ex conceptu compositio- nis, abstrahentis à per se tali, & tali per acci- dens; aut ex conceptu compositionis talis per se: Neutrum dici potest: Ergo illa non requiri- tur. Minor quantum ad primam partem est evi- dens: nam compositum per accidens resultat ex extremitatibus, non comparatis per modum potentia & actus. Probatum verò quantum ad secundam. Compositio per se, differt à compo- sitione per accidens, in eo quod in hac extrema non ununtur per se in tertio, bene autem in il- la: Ergo data hac perfectitate unionis extremorum in tertio, esse non comparentur ut actus & potentia, resultabit compositio per se.

Tertiò, Ex partibus integralibus resultat compo- sitio integralis, ex substantia Verbi & huma- na natura, componitur Christus, ut docent Theo- logi in Tractatu de Incarnatione; & tamen nec una pars integrans, ad aliam; nec substantia Verbi, ad humanam naturam, ut actus ad po- tentiam comparatur: Ergo ad rationem compo- sitionis, comparatio ista necessaria non est.

Quartò, Hoc ipso quòd divina essentia, poni- tur ut realiter formaliter ab attributis distincta, hoc ipso ponitur ut formaliter ab illis actualis & perfectibilis: Ergo hoc ipso ad illa compara- tur ut potentia ad actum, & perfectibile ad per- fectivum; unde quamvis hæc comparatio ad ve- ram compositionem esset necessaria, hoc tamen non obstat, quin esset compositio in Deo.

Denique, cum divina attributa, in sententia Scoti, non faciant unum cum divina essentia, per omnimodam identitatem; & aliunde non pos- sint facere unum cum illa per aggregationem, aliàs Deus non esset unum per se, sed per acci- dens; & in illo non solum esset quaternitas, sed etiam plura centenas, ut supra dicebamus ex D. Bernardo; solum restat ut faciant unum cum ea per compositionem; nulla enim alia po- test esse, aut excogitari unio, vel unitas, quæ ad aliquam ex his tribus non reducat.

12. Secundò principaliter arguitur, & rursus de- monstratur hæc sententia Scoti, perfectam Dei simplicitatem violari. Omnimoda simplicitas non minus distinctioni, quam compositioni op- ponitur: Sed si in Deo esset formalis compositio attributorum cum essentia, ille non esset per- fectè simplex: Ergo similiter, si in illo sit formalis distinctio attributorum ab essentia, perfectè simplex non erit. Minor est certa, & conceditur ab Adversariis, qui ideo non admittunt in Deo formalem compositionem, quia cum illa perfec- ta Dei simplicitas nequit subsistere. Major ve- rò, in qua est difficultas, sic ostenditur. Simpli- citas est species unitatis: unitas autè in indistin- ctione consistit: Ergo omnimoda simplicitas est omnimoda unitas, & omnimoda indistinctio: At indistinctio omnimoda, omnem realem dis- tinctionem excludit, non minus quàm omni- moda simplicitas, omnem realem compositio- nem: Ergo omnimoda simplicitas non minus opponitur distinctioni quàm compositioni, & consequenter si cum compositione reali formali subsistere nequeat, nec cum distinctione reali formali poterit stare.

Respondent Adversarii: Hanc distinctionem non obesse divinæ simplicitati, quia est omnium minima, nec tantæ distinctio, quàm non identitas appellanda est; sive ut alii dicunt (ad dissimulan- dam magis quàm ad sincerè tuendam Scoti sen- ten-

tentiam, illa non est physica, sed logica, seu rationis in re, vel media inter realem & rationis.

Verum hæc responsio est mera elusio, cum enim (ut jam ostendimus) non minus repugnet perfecta unitati & simplicitati, distinctio quam compositio: sicut nulla compositio, quantumvis parva, cum divina simplicitate potest subsistere (nam ut dicit Divus Bernardus supra relatus, *eam non est simplex quod vel uni fuerit obnoxium forma, quam nec virgo vel uni cognita viro*) ita nec ulla realis attributorum distinctio, cum illa possibilis est.

Præterea, Sicut omnis distinctio quæ datur post operationem intellectus, est rationis; ita & omnis quæ antecedit mentis considerationem, realis est. Sed distinctio illa Scotica, est præcedens intellectum omni modo, ut dicit ipse Scotus supra relatus: Ergo eam appellare logicam, seu rationis in re, vel mediam inter realem & rationis, manifestus vocum abusus est, & contradictio in terminis.

14. Tertia ratio sumitur ex infinitate Dei, & ratione actus purissimi. Ratio enim formalis divinæ essentia, & cujuslibet attributi, non minus est simpliciter infinita, quam ejus entitas: unde sicut entitas increata Dei, quia est simpliciter infinita, perit sibi realiter identificare omnem perfectionem & entitatem, quæ in suo conceptu imperfectionem non importat; ita & divina formalitas, ratione ejusdem infinitatis, postulat formalem identitatem cum divinis relationibus & attributis. Item cum ratio actus purissimi omnem omnino potentialitatem excludat, quæcumque perfectio quæ concipitur in Deo, ut actus purus, concipi debet, ut in se formaliter includens omnem aliam perfectionem: alioquin esset, & conciperetur in potentia ad illam, quod rationi actus puri repugnat.

15. Quartò suaderetur conclusio ratione quæ utitur D. Bernardus contra Gilbertum sermone 80. in Cant. Si sapientia v. g. ex natura rei, & ante omnem mentis functionem, à divina essentia distingueretur, vel esset quid illa superius, vel æquale, vel inferius: Primum dici non potest, quia nihil superius naturæ divinæ, esse vel concipi potest. Neque secundum, quia daretur aliquid quod à parte rei, & actu non esset Deus, & tamen esset tantæ perfectionis ac divina essentia. Tertium etiam facile rejicitur, si enim esset aliquid divinæ naturæ inferius, formaliter esset creatura; omne enim Deo inferius creatum est, & sic Deus esset sapiens per creaturam, quod falsissimum & absurdissimum est: Ergo sapientia in Deo, ex natura rei, & ante omnem mentis functionem, à natura divina non distinguitur.

16. Denique probatur conclusio: Sicut omnis unio, ita & omnis distinctio, relatio quædam est, vel saltem relationem quandam, inter ea quæ distinguuntur, importat: Ergo ubi non datur realis relatio, nec distinctio realis existit: Atqui inter attributa & essentiam, aut inter ipsa attributa, relatio realis non datur, sed rationis tantum; solum enim quatuor relationes reales notionales, in Deo agnoscunt Theologi. Ergo neque distinctio realis, sed rationis tantum, inter illa reperitur.

Mitto quæ adversus hanc sententiam afferri possent de relationibus divinis, quæ in Florentino, solum ratione & intelligentiâ, differre dicuntur ab essentia, & ab Augustino libro 7. de Trinitate.

Tom. I.

A esse idem omnino cum illa, de hoc enim disputandum erit in Tractatu de Trinitate. Mitto etiam argumenta Philosophica, quibus hæc distinctio Scotica, vel tanquam chimerica rejicitur; vel demonstratur non esse actuale, sed tantum virtuale, & fundamentalem. De quo videri potest Ioannes à S. Thomâ hic quæst. 3. art. 6. & in Logica quæst. 3. art. 3. & 6.

### §. III.

#### Præcipua Scoti argumenta solvuntur.

17. Pro sententia Scoti proponi solet in primis trium & commune argumentum de propositionibus contradictoriis. Ea enim de quibus verè prædicantur contradictoria, distinguuntur in re, cum idem de eodem non possit verè simul affirmari & negari: Atqui de intellectu & voluntate divina, de essentia & relatione, contradictoria verè affirmantur: puta quod intellectus generet, voluntas non generet. quod voluntas spiraret, intellectus non spiraret: quod divina essentia sit communicabilis, & relatio incommunicabilis: Ergo hæc omnia distinguuntur in re, & non solum per mentis operationem.

18. Respondeo primò, hoc idem fuisse fundamentum Gilberti, ad ponendam distinctionem realem inter essentiam divinam & relationes. Et si illud aliquid concluderet, probaret in divinis attributis distinctionem non solum formalem, sed etiam realem & entitativam, ut optime ostendit Capreolus in 1. dist. 8. quæst. 4. art. 2. ad 6. Scoti, & evidens est in divinis relationibus; essentia enim communicatur entitative Filio, Paternitas realiter negatur de illo, & non solum formaliter; aliàs Pater & Filius formaliter solum, & non realiter distinguerentur: Ergo si ex contradictione, distinctio inter essentiam divinam & relationes colligitur, ex illa debet colligi distinctio non solum formalis, sed etiam realis & entitativa. Hoc ergo argumentum, quod apud Adversarios palmarium est, vel numis, vel nihil probat.

19. Respondeo secundò, distinguendo Majorè. Ea de quibus prædicantur contradictoria, distinguuntur in re: formaliter, aut virtualiter, concedo: formaliter semper, nego. Cum enim distinctio virtualis æquivalet distinctioni formali, potest præstare totum id quod facit realis vel formalis, distinctio: sicut lux Solis, quia est calor virtualiter, totum id præstat, quod facit calor formalis. Cui ergo distinctio realis, vel formalis, in perfectionibus creatis sufficiat ut contradictoria de illis enuntientur, distinctio virtualis, aut eminentialis in divinis attributis, erit etiam sufficiens ad verificanda de illis prædicata contradictoria.

20. Respondeo tertio, data Majori, negando Minorem, prædicata enim in exemplum adducta, non sunt verè & propriè contradictoria; quia non enuntiantur de eodem secundum eandem rationem spectato, sed sumpro diversâ ratione, & prout in re ipsa multis æquivalet. Sensus enim hujus propositionis: *Intellectus divinus generat. Voluntas divina spirat*, hic est: eadem entitas simplex à parte rei, prout æquivalet virtuti creatæ intelligendi, generat Filium; & prout æquivalet facultati volendi, spirat Spiritum Sanctum. Item istæ propositiones, *Essentia divina est communicabilis. Relatio est incommunicabilis*, significant quod eadem entitas increata Dei, prout æquivalet absoluto, est communicabilis, & prout